Επιμέλεια: Μαρία Παναγιώτου - maria.panayiotou@philelefheros.com

Σάτιρα, χιούμορ και συμπόνια με «Φωνές»

Του Άλαν Μπένετ, σε σκηνοθεσία Ανδρέα Αραούζου, Παναγιώτη Λάρκου και Αλεξίας Παπαλαζάρου

Της Νόνας Μολέσκη

Θαρρώ πως ο Αχιλλέας Γραμματικόπουλος, ο καλλιτεχνικός διευθυντής της ΕΘΑΛ, άκουσε πολλές φορές τη φράση «καλή ιδέα!», όταν επέλεξε για την πρώτη παραγωγή της κύριας σκηνής τρεις μινιατούρες του Άλαν Μπένετ. Καλή χαρακτήρισαν την ιδέα κι οι τρεις σκηνοθέτες που ανέβασαν τους τρεις μονολόγους από τη σειρά «Talking Heads» και η γνώμη τους μετράει πιο πολύ από οποιουδήποτε άλλου. Διέκριναν ωραίο υλικό, γραμμένο με γνήσια βρετανική μίξη από σάτιρα και συμπόνια, από την κοινωνική αναγνωρισιμότητα των τύπων και τη μοναδικότητα των ψυχολογικών πορτρέτων, από την τραγικότητα των ρημαγμένων ζωών των ηρώων και το χιούμορ του συγγραφέα που μας συμφιλιώνει μ' αυτή την τραγικότητα.

Αυτό που πραγματικά πέτυχε η παράσταση «Φωνές» είναι η αισθητή αλλαγή της σκηνοθετικής γλώσσας από μονόλογο σε μονόλογο

Εξάλλου το υλικό έχει την εγγύηση της επί χρόνια μαζικής αποδοχής από τους τηλεθεατές της BBC, καθώς και της μεταφοράς των μονολόγων στη θεατρική σκηνή. Αλλά, το αληθινό δέλεαρ της παραγωγής είναι η συνύπαρξη των τριών σκηνοθετών, του Ανδρέα Αραούζου, του Παναγιώτη Λάρκου και της Αλεξίας Παπαλαζάρου. Αυτό που πραγματικά πέτυχε στην παράσταση «Φωνές» είναι η αισθητή αλλαγή της σκηνοθετικής γλώσσας από μονόλογο σε μονόλογο, όταν με κοινό παρονομαστή τον συγγραφέα σε μετάφραση του Ερρίκου Μπελιέ, το ενιαίο σκηνικό των Έλενας Κοτασβήλι και Αλέξη Βαγιανού, με φόντο τη μουσική σύνθεση της Χριστίνας Γεωργίου, σε φωτισμούς του Βασίλη Πετεινάρη, η μοναδικότητα του σκηνοθετικού τρόπου έπρεπε να φανεί αποκλειστικά από την καθοδήγηση των τριών ηθοποιών. Και οι τρεις, ο Φώτης Αποστολίδης, η Πέννυ Φοινίρη κι η Πόπη Αβραάμ, διευκολύνουν την καθαρότητα του... δεν θα το έλεγα «πείραμα», αλλά ασυνήθιστη εμπειρία, επειδή είτε λόγω συχνής συνεργασίας, είτε λόγω συγγενούς δημιουργικής νοοτροπίας, είτε και των δύο, η διαφάνεια της υποκριτικής φωνής τους επέτρεπε να φανεί το σκηνοθετικό σχέδιο.

Στο «Πατατάκι μέσα στη ζάχαρη» ο Ανδρέας Αραούζος κι ο Φώτης Αποστολίδης χρειάζονται όλο τον χώρο που δημιούργησαν οι σκηνογράφοι της παράστασης, για ν' αποδώσουν τη μοναξιά και τον αυτοεγκλεισμό του Γκράχαμ. Το σπίτι γίνεται κέλυφος, κρησφύγετο, απαραίτητο μέτρο αυτοπροστασίας, εκτός αυτού η κοινωνική έκθεση κι η ψυχική γύμνια του ήρωα είναι αβάσταχτες. Η κίνηση του ηθοποιού μέσα στον χώρο δίνει την εντύπωση κυνηγημένου και εγκαταλελειμμένου ταυτόχρονα.

Η εξάρτησή του από τη μητέρα, δομένη από τον συγγραφέα με ιδιαίτερο πικρό χιούμορ, αποδίδεται από τους Αραούζο και Αποστολίδη στον βαθμό που η μητέρα σχεδόν «υλοποιείται» μπροστά μας.

Στο «Κρεβάτι ανάμεσα στις φακές» η Σούζαν της Πέννυς Φοινίρη δεν χρειάζεται το σκηνικό, το αντιμετωπίζει μεταφορικά ως κλουβί, όπου την παγίδευσε η ζωή. Είναι συνεχώς απ' έξω, με την πλάτη προς το σκηνικό, είναι πιο «talking head» από τους συγκάτοικούς της στην παράσταση. Όμως, η συνεχής πάλη της ηρωίδας της μινιατούρας με τα κοινωνικά στερεότυπα, η ταυτόχρονη προσπάθειά της να συνάδει με τις απαιτήσεις του ρόλου της ως κυρίας εφημέριου και η επανάσταση που σιγοβράζει μέσα της, δίνουν πλούσιες ευκαιρίες για την υποκριτική κινητικότητα, τις οποίες η ηθοποιός κι ο σκηνοθέτης της αξιοποιούν επιτυχώς. Για τον σαρκασμό με τον οποίο περιγράφονται οι σχέσεις των κυριών της ενορίας με τον εφημέριο αλλά και του εφημέριου με τον θεό, καθώς και για τον αυτοσαρκασμό της ίδιας της Σούζαν, αλκοολικής και -αναπάντεχα για την ίδια- φιλήδονης, επινοήθηκε από τον Λάρκου και αποδόθηκε από την πρωταγωνίστριά του ένας ανάλαφρος, σχεδόν παιχνιδιάρικος, αλλά με δραματικά ψήγματα, υποκριτικός τρόπος.

Στον τρίτο μονόλογο, στη «Κυρία των γραμμάτων» ο Άλαν Μπένετ στοχεύει στην αναγνωρισιμότητα του συγκεκριμένου κοινωνικού αμπλουά, της άγρυπνης παρατηρήτριας των ηθικών παραπτωμάτων της γειτονιάς, της ανώνυμης κατηγόρου των κατά την άποψή της παραβατών και της αποστολέως των γραπτών καταγγελιών. Η Αλεξία Παπαλαζάρου κι η πρωταγωνίστριά της Πόπη Αβραάμ μετατρέπουν τα άδεια περιγράμματα του σκηνικού σε κλειστό φρούριο, όπου από τις χαραμάδες μεταξύ των κουρτινών διεξάγεται η αδιάκοπη παρατήρηση του έξω κόσμου. Η φαινομενικά κωμική μορφή της Αϊρήν έχει τραγικό υπόβαθρο: την απόλυτη μοναξιά της, την αρρωστημένη καχυποψία, τα μαύρα χρώματα στην εικόνα του κόσμου. Ο Άλαν Μπένετ δίνει μια ανατρεπτική λύση στα προβλήματα της «κυρίας των γραμμάτων» και η Αλεξία Παπαλαζάρου και η Πόπη Αβραάμ την απολαμβάνουν: οι πράξεις της Αϊρήν την οδηγούν στη φυλακή κι εκεί επέρχεται η ευτυχία, η κοινωνικοποίηση, η συντροφικότητα, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, η ανακάλυψη καινούργιου κώδικα συμπεριφοράς και καινούργιας γλώσσας επικοινωνίας. Η Πόπη Αβραάμ μεταμορφώνεται, μαλακώνει τις γραμμές, αλλάζει τη γλώσσα, φωτίζεται εσωτερικά.

Ήταν όντως καλή η ιδέα του Αχιλλέα Γραμματικόπουλου.